

ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВІТЧИЗЯНУ ПЕДАГОГІКУ ХІХ СТОЛІТТЯ

В минулому система педагогічних наук охоплювала самостійні галузі загальної педагогіки, дошкільної та шкільної педагогіки, спеціальної педагогіки, історії педагогіки та інші. Останнім часом розвиваються нові: андрагогіка (освіта доросли), соціальна педагогіка та ін. До цього переліку ми відносимо й порівняльну педагогіку.

Порівняльна педагогіка тісно пов'язана з філософією, психологією, економікою, правом, соціологією та ін. дисциплінами. Цей зв'язок прослідковується в різних напрямках. По-перше – спільність об'єктів (понять, закономірностей, критеріїв, методів) (психологія, соціологія анатомія та ін.). По-друге – взаємодія, взаємовплив, інтеграція педагогіки та ін. наук (економіка, право, та ін.). По-третє – порівняльна педагогіка опирається на ідеї інших наук; використовує їх методи та результати дослідження тощо.

В Україні приділяють значну увагу питанням порівняльної педагогіки. Вчені-компаративісти розглядали широкий спектр питань у галузі порівняльної педагогіки (Б. Вульфсон, О. Галус, В. Капранова, В. Кравець, З. Малькова, М. Соколова, А. Сбруєва, Г. Троцко, М. Родіонов, Л. Штефан, А. Бойко, Г. Головка, Н. Кошечко, Г. Куса, А. Марушкевич, О. Сухомлинська, Т. Антонюк, А. Боровик, Л. Ваховський, М. Гриценко, Ю. Короткова, В. Курило, М. Кукурудзяк, В. Липинський, О. Любар, М. Марчук, Л. Медвідь, М. Собчинська, М. Стельмахович, Г. Ясницький, Н. Лавриченко, О. Локшина, та ін.

Засновником порівняльної педагогіки вважають Марка-Антонія Жюльєна (Паризького) (1775-1848). Він першим поставив питання про вивчення міжнародного досвіду розвитку освіти як особливого напрямку наукових досліджень.

Його невеличка брошура "Нарис та попередні нотатки до дослідження з порівняльної педагогіки" була визнана першою в історії програмою порівняльних досліджень освітніх систем, в якій були визначені цілі, функції та методи порівняльно-педагогічних досліджень.

Концепція Жюльєна мала на меті піднесення рівня національного шкільництва через використання найкращих зразків з інших країн у сфері педагогічної теорії та практики. У цій праці вперше з'явилися такі поняття, як "порівняльна педагогіка" та "порівняльне виховання". На думку Жюльєна, завдання порівняльної педагогіки повинно визначатися як зіставне вивчення педагогічного досвіду в різних країнах задля створення найбільш раціональної системи освіти і виховання в масштабах Європи, а потім - і всього світу.

У Франції ХІХ ст. найбільш відомим педагогом у цій галузі став професор філософії Сорбонни В. Кузен (1792-1867). За дорученням уряду він неодноразово виїздив у Пруссію для вивчення її системи освіти.

В той час німецький професор Ф. Тірш, що полишив детальні описи систем освіти кількох західноєвропейських країн і чи не першим став пропагувати необхідність "європейського виховання" як засобу зближення країн і народів.

В Україні та Росії систематичне вивчення зарубіжних систем освіти започаткував К. Д. Ушинський (1824—1871). У 50-х роках ХІХ ст. педагог перекладав для вітчизняних журналів матеріали зарубіжної педагогічної преси, а в 60-х — здійснив подорож до Західної Європи. Результатом цього стало написання низки робіт, зокрема відомої праці «Про народність у громадському вихованні» (1857), де подано докладні описи систем народної освіти Франції, Великої Британії, Німеччини, Швейцарії, Північної Америки, а також розкрито специфіку організації й діяльності навчальних закладів у кожній із цих країн. К. Д. Ушинський був прихильником запозичення досвіду, формування і розвитку загальнолюдських цінностей. Водночас він зауважував, що у кожного народу своя особлива національна система виховання, а тому запозичення одним народом в іншого виховних систем неможливе. Порівнюючи освітні системи країн Західної Європи з вітчизняною, К. Д. Ушинський рекомендував запроваджувати класну систему викладання замість предметної, методи наочного навчання, систематичне вивчення рідної мови як основного предмета навчання у народній школі, систему підготовки вчителів, систематичну освітню підготовку жінок тощо.

Елементи порівняльного аналізу зарубіжної та вітчизняної школи відображено у працях лікаря, педагога, громадського діяча М. І. Пирогова (1810—1881) «Університетське питання», «Листи з Гейдельберга» (1863). Основною ціллю цих праць було не вивчення зарубіжного досвіду, а привернення уваги до питання виходу з кризи вітчизняної школи.

У 60-х роках ХІХ ст. тільки в одному журналі «Педагогічний збірник» було опубліковано десятки ґрунтовних робіт (Д. М. Семенов «Звіт про педагогічну подорож до Німеччини і Швейцарії» (1866); М. П. Померанцев «Німецькі та американські школи» (1868); М. Х. Вессель «Училищні системи Пруссії, Австрії, Швейцарії і Франції» (1869) та ін.).

Педагогічне порівняння є науковим методом, котрий виходить із явищ навчання і виховання, щоб через співставлення різних поглядів з'ясувати основні закономірності, підпорядкувати їх, керуючись правилом домінантності, й нарешті - в таких спосіб дійти до автентичного (справжнього) пізнання.

Література

1. Галус О. М. Порівняльна педагогіка: [навчальний посібник для гуманіт. спец. вищ. пед. навч. закладів] / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. -К.: Вища школа, 2006. – 215 с.
2. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори / К. Д. Ушинський. — К.: Радянська школа, 1949. 418 с.
3. Ушинський К. Д. О народности в общественном образовании / К. Д. Ушинський // Пед. соч.: В 6 т. – М.: Педагогіка, 1988. – Т.1. – С. 194 – 256.